

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Звіт за результатами експертного аналітичного дослідження питань співпраці громад Полтавської області

Звіт є частиною загального дослідження стану розробки та виконання угод міжмуниципальної співпраці в областях-пілотах Проєкту ГОВЕРЛА

Метою дослідження було зробити інвентаризацію угод громад Полтавської області, які увійшли в перелік реєстру угод співробітництва територіальних громад станом на 24 квітня 2022 року Міністерства розвитку громад та територій України, проаналізувати відкриті джерела щодо стану та розвитку питань співробітництва територіальних громад у Полтавській області, враховуючі громади-пілоти Проєкту ГОВЕРЛА та сусідні з ними громади. А також зробити відповідні висновки та рекомендації щодо охоплення міжмуниципальним співробітництвом певних сфер соціально-економічного розвитку і можливостей подальшого співробітництва суб'єктів цих відносин в рамках співпраці з Проєктом ГОВЕРЛА.

Основна частина звіту по Полтавській області включає інформацію, підготовлену на основі наявних даних відкритих джерел, а саме наявності:

- *кількості договорів відповідно реєстру Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад (сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (далі – Реєстр));*
- *суб'єктів співробітництва, якими є територіальні громади сіл, селищ, міст;*
- *розподілу договорів реалізації співробітництва відповідно наявних форм співробітництва;*
- *укладених договорів про співробітництво по адміністративно-територіальним одиницям для наглядності;*
- *статистики класифікації договорів по термінах їх реалізації та відповідно дат укладання договорів міжмуниципальної співпраці (далі по тексту скорочено – ММС бо термін фактично є аналогом терміну, що вживається в законодавстві - «співробітництво громад»), періоду їх реалізації та строку (і року) їх закінчення;*
- *фінансової складової договорів співробітництва територіальних громад за ознаками/типами різних рівнів бюджетного фінансування, враховуючі наявні стимулюючі механізми підтримки напрямку розвитку міжмуниципальної співпраці, які існують на рівні області та громад.*

Вищевказані дані дозволили:

- зробити інвентаризацію угод про міжмуниципальне співробітництво, підписаних між територіальними громадами Полтавської області та в громадах, які співпрацюють з Проєктом ГОВЕРЛА, а також з «громадами-сусідами»;
- проаналізувати ці угоди з урахуванням економічного та соціального впливу співпраці, а також визначити прогалини/можливості для вдосконалення співробітництва, а саме – проаналізувати публічну інформацію та звіти про виконання договорів співробітництва територіальних громад за допомоги контент аналізу даних відкритих веб-ресурсів;
- підготувати перелік пілотних громад, які можуть бути охоплені міжмуниципальним співробітництвом, а також перелік цікавих сфер такого співробітництва для участі громад в подальших заходах Проєкту ГОВЕРЛА за напрямком підтримки та розвитку співробітництва громад з урахуванням обмежень воєнного стану та враховуючі потреби та уподобання населення, що були викликані воєнною агресією.

Підхід дослідження базувався на принципах доступності та інклюзивності.

Висновки та рекомендації цього звіту планується використати під час обговорення основних характеристик та перешкод з розробниками проєктів під час запланованих заходів Проєкту ГОВЕРЛА за відповідним напрямком роботи та включити для кожного наступний предмет

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

обговорення: функціональність ініціатив співпраці, безпека, доступність, комфорт і привабливість, пріоритетність в стані воєнного часу, розробка інклюзивних рішень для усунення перешкод та покращення якості впровадження існуючих ініціатив співпраці територіальних громад, брейнстормінг щодо майбутніх ініціатив співробітництва, включаючи нові послуги та функції в умовах сучасного розвитку та з урахуванням воєнного стану.

Полтавська область. Стан реалізації договорів про співробітництво територіальних громад відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Для аналізу стану співробітництва використані таблиці матеріалів Інвентаризації договорів про співробітництво територіальних громад Полтавської області, підготовлені на основі аналізу даних відкритих джерел:

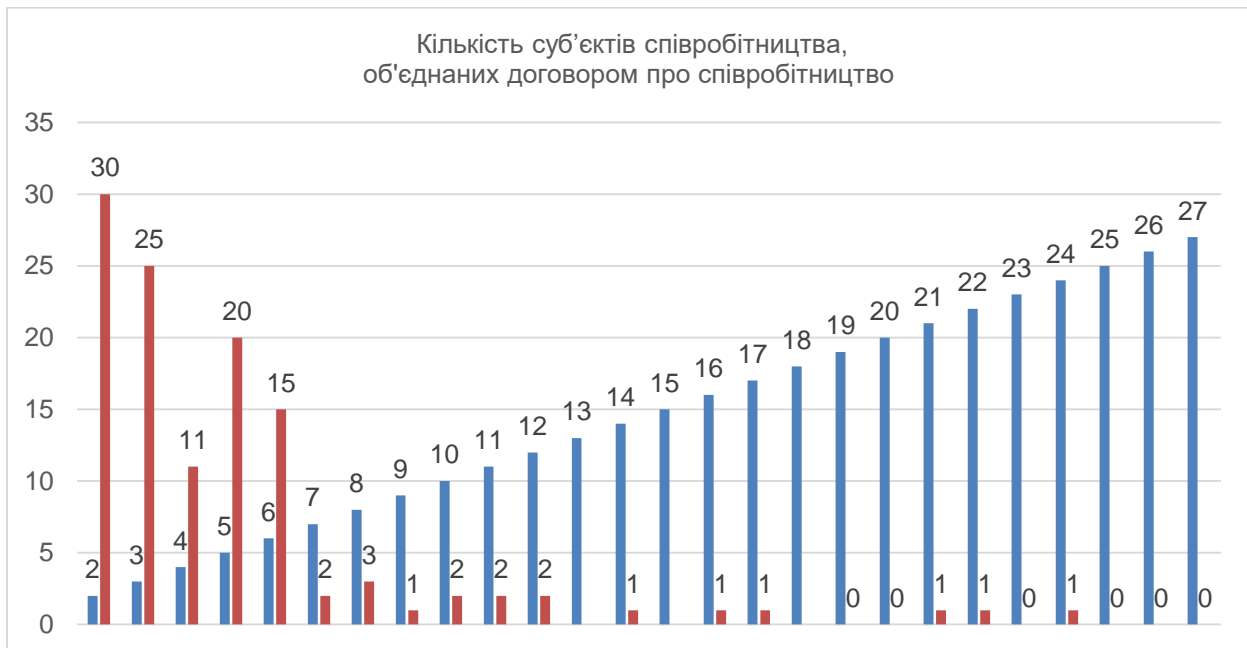
- Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад станом на 25.04.2022 сайту Міністерства розвитку громад та територій України;
- Веб-платформа «[Smart Region](#)» Полтавської області (в частині Обласного Конкурсу проектів розвитку територіальних громад та окремою категорії конкурсу щодо проектів міжмуніципального співробітництва);
- Інших публікацій та веб-ресурсів з інформацією про проекти співробітництва територіальних громад Полтавської області.

Слід зазначити, що станом на 25.04.2022 року в реєстрі зафіксовано 119 договорів співробітництва територіальних громад, дев'ять (9) з яких відносять до територій громад-пілотів Проєкту ГОВЕРЛА в Полтавській області:

- Миргородська Миргородського району (чотири договори);
- Сенчанська Миргородського району (немає договорів);
- Лубенська Лубенського району (один договір);
- Оржицька Лубенського району (три договори);
- Диканська Полтавського району (один договір).

На жаль, реєстр Міністерства розвитку громад та територій України не дозволяє вивчити самі договори за їх призначенням, щоб зробити аналіз по сферам соціального-економічного розвитку та щодо успіхів виконання цих договорів. Загальні висновки по області зазначені наприкінці цього звіту, але висновки по причинах невиконання та успіхам реалізації конкретних договорів вважається зробити можливим тільки через інтерв'ю з кожним розробником проєкту співробітництва (ініціатором договору), бо відкриті джерела даних не містять інформацію по звітам реалізації зареєстрованих договорів співробітництва територіальних громад.

Як зазначено на **діаграмі** нижче, більша частина договорів громад Полтавської області укладена між двома-трьома суб'єктами співробітництва, але є й такі договори, які укладені в партнерстві з 24-ма суб'єктами співробітництва в період ще до завершення процесу децентралізації.

Серед такої достатньо великої кількості суб'єктів виділяються між іншими і громади – пілоти Проекту ГОВЕРЛА, а саме:

- Миргородська громада Миргородського району – чотири договори, №№: 21 (8 суб'єктів), 114 (11 суб'єктів), 701 (2 суб'єкти), 780 (2 суб'єкти);
- Диканська громада Полтавського району - один договір № 64 (3 суб'єкти);
- Оржицька громада Лубенського району – шість договорів №№ 63 (3 суб'єкти), 193 (6 суб'єктів), 194 (6 суб'єктів).
- Лубенська громада Лубенського району – один договір № 22 (3 суб'єкти).

Між тим, договори Сенчанської громади Полтавського району, відсутні в реєстрі. Тобто громада не має досвіду використання інструментів співробітництва.

З існуючих 5-ти форм співробітництва громад, визначених законодавством України, більшість - 78 договорів зі 119-ти в Полтавській області, стосуються форми реалізації спільних проектів. Ця форма передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначених період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів.

Така ситуація зовсім не дивна та притаманна для всіх областей України, бо за висновками експертів з міжмуніципальної співпраці, відповідно наявних інших досліджень та аналізів даних, ця форма є більш поширеною, бо простіша за інші. Як правило договори такої форми носять явний більш швидкий та разовий характер. Через складання таких форм договорів співробітництва громади об'єднують зусилля для закупівлі товарів та послуг. Ця форма дозволяє швидко закупити обладнання, відремонтувати приміщення, завдяки чому процеси послуг для населення територій декількох суб'єктів співробітництва надаються в більш комфортних умовах.

При цьому спостерігається низька затребуваність інших форм співробітництва, а саме:

- делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів
- реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів
- утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів

- утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Припускаємо, що це відбувається із-за відсутності кадрів, складності та тривалості процедур організації самого співробітництва та витрачання для цього більшого часу, неготовністю передавати власні бюджетні кошти іншим із-за браку довіри до цих процесів, а також невмінням стратегічно мислити та працювати спільно, плануючі спільний розвиток, ризики, та не вміння працювати з депутатами в період саме початку виборчого періоду.

На **діаграмі** нижче наведена кількість наявних договорів у громад Полтавської області відповідно до наявних 5-ти форм співпраці.

Слід зазначити, що громади – пілоти Проекту ГОВЕРЛА, мають не тільки досвід в реалізації самої простої форми співробітництва (це договори №№: 21 та 114 Миргородської громади Полтавського району; 22 - Лубенської громади Лубенського району; 63, 193 – Оржицької громади Лубенського району, 64 - Диканської громади Полтавського району) , а ще й таких форм співпраці, як:

- делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів - Миргородської громади Полтавського району (договори № 701 та № 780);
- спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів – Оржицької громади Лубенського району (договір №194).

Цей факт підтверджує досвід та наявність фахівців, які приймали участь в розробці та реалізації таких проектів, що є важливим для подальшої ініціації та реалізації нових проектів співробітництва в умовах децентралізації та воєного часу.

Форми співробітництва територіальних громад

№ з/п	Форми співробітництва	Номер договору в Реєстрі	Загальна кількість договорів
1	делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів	70, 92, 93, 267, 344, 383, 384, 701, 720, 761, 780, 781, 36	13
2	реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3, 4, 5, 6, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 30, 60, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 71, 91, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 114, 116, 123, 125, 133, 134, 139, 146, 182, 184, 187, 189, 190, 193, 197, 199, 201, 203, 204, 208, 218, 221, 222, 223, 230, 262, 279, 282, 316, 324, 343, 348, 445, 482, 503, 515, 624, 625, 631, 779, 35, 40, 41, 42, 59	78
3	спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів	7, 45, 61, 76, 162, 181, 183, 191, 194, 202, 205, 209, 260, 269, 313, 341, 362, 390, 476, 483, 632	22
4	утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів	174, 216, 363, 737, 39	5
5	утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень	328	1

Слід зазначити, що громади – партнери Проекту ГОВЕРЛА (Лубенська, Диканська, Миргородська, Оржицька), тобто всі, крім Сенчанської, мають досвід співробітництва. У порівнянні з іншими громадами, області, серед загальної кількості яких (всього 60 громад) та як зазначено на **діаграмі** нижче, 32 громади зовсім не мають досвіду співробітництва.

Серед причин такого практично п'ятдесяти відсоткового співвідношення тих, хто має та не має досвіду співпраці, можуть бути наступні:

- об'єднані територіальні громади зайняті формуванням та відточенням власних типових структур управління, які базуються на слабкій культурі аналізу ефективності прийняття рішень та міжмуниципальної співпраці. Тобто, кожна громада дбає про власну управлінську інфраструктуру, але при її створенні до кінця не усвідомлює важливості економічного та соціального ефекту;
- відсутність діалогу між громадами, низький рівень соціальної єдності та розуміння рівня взаємодії для чого потрібно ММС та через які інструменти можна запроваджувати співробітництво, конкуренція та неготовність забезпечувати прозорість та тривалу співпрацю з іншими громадами для делегування повноважень та забезпечення більшого соціально-економічного ефекту;
- відсутність мотивації та державних стимулів у вигляді конкурсів, дотацій, субвенцій тощо на різному рівні та за секторальним принципом, а також ж іноді і рейтингування громад, що може заважати у співпраці та націлювати на підвищення рівня конкуренції між громадами створювати аналогічні структури, замість однієї ефективної, прагнення створити саме власні самодостатні кращі громади зі всіма видами послуг, замість можливої спільної та більш ефективної кооперації з сусідніми громадами;
- відсутність знань щодо політик сусідства, що призводить до того, що сусідні громади не знають пріоритети та стратегії один одної, та як наслідок, не хочуть та не можуть знайти спільну проблему щоб об'єднатися та вирішити її через спільні механізми співробітництва;

- рішучість для більш швидких та простих механізмів реалізації спільних проектів, у порівнянні з більш довготривалими та коштовними з точки зору реалізації форм співробітництва.

Відповідно до нового розподілу громад по чотирьом (4) районам Полтавської області та враховуючи наповнення бюджетів громад, можна припустити, що наприклад, Сенчанська громада, яка має більші доходи за інші, не зацікавлена в організації додаткової роботи щодо співробітництва з іншими громадами. Або, наприклад, Горішньоплавневська громада, яка вирішує всі питання за рахунок бюджетоутворюючого підприємства. Однак, це означає, що інші сусідні громади могли б скористатися ініціативою та звернутися до таких більш фінансово забезпечених «сусідів» з ініціативою у співробітництві.

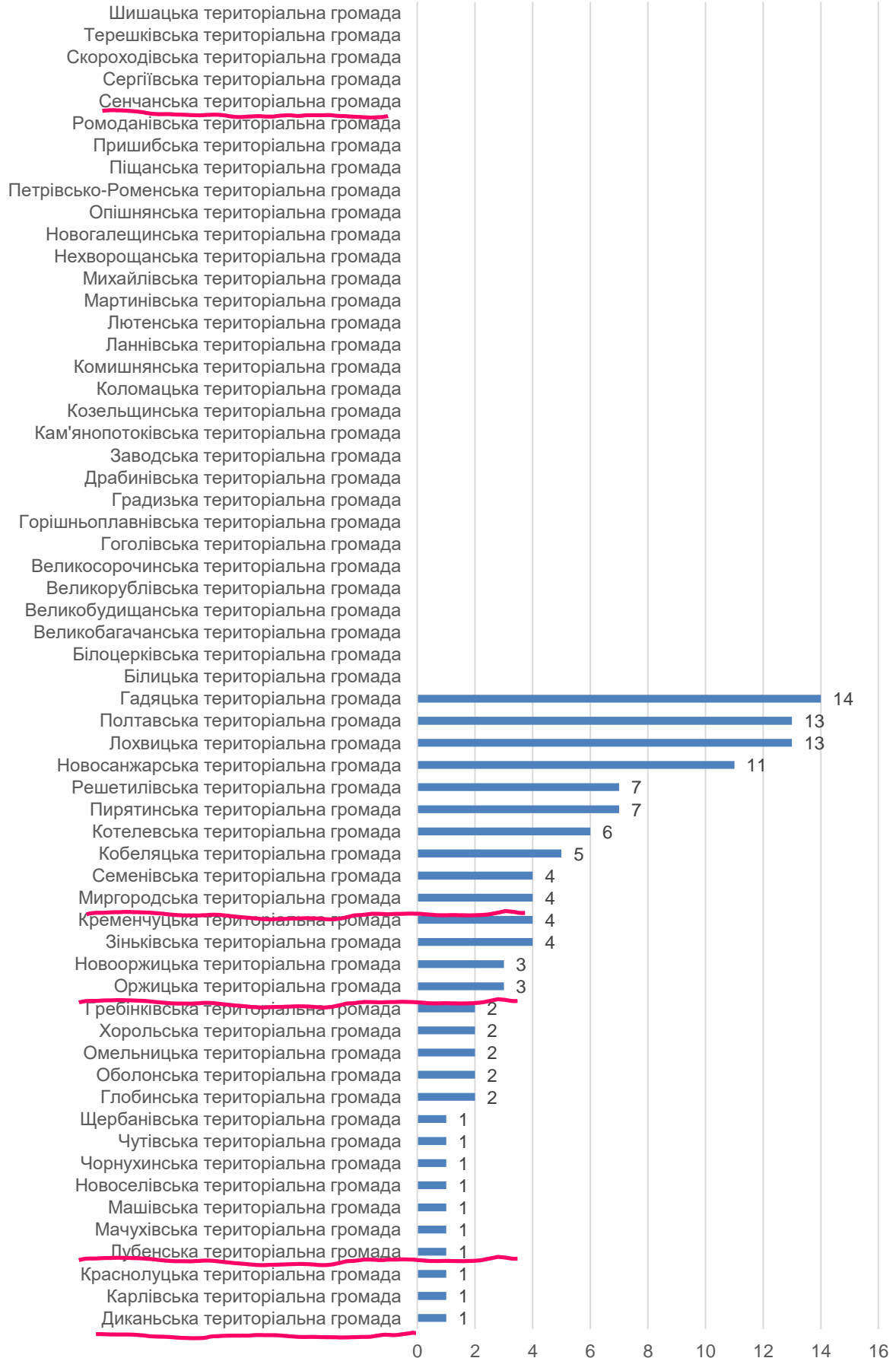
Як зазначалось вище, реєстр Міністерства розвитку громад та територій України не дає можливості ознайомитись з повними текстами самих договорів та з документами, супроводжуваними процес їх підготовки, щоб детально визначити сфери соціально-економічного впливу, показники результативності та інші деталі.

Також реєстр не містить інформації щодо звітності по договорам, їх термінам завершення та пояснень причин подовження. Хоча, така інформація може бути корисна для інших громад та підготовки угод аналогічних сфер співпраці.

Тому, можливо в період підвищення значності політики Держави в напрямку цифровізації та діджиталізації, прийшов час замислитися над створенням більш публічних та зручних веб платформ обміну досвідом та практиками співпраці, обліком, моніторингом та звітністю договорів співробітництва з автоматичною статистикою для аналізу сфери співробітництва громад, як в Україні в цілому, так і в розрізі областей, районів та громад.

Кількість договорів по територіальним громадам

Межування з іншими територіальними громадами-партнерами Проєкту ГОВЕРЛА (відмічені зеленим)

Громада-партнер Проєкту	Громади, з якими межує пілотна громада з кількістю договорів ММС	Довід реалізації проєктів ММС відповідно до наявних договорів ММС
Диканьська (1 договір співробітництва)		64
	Шишацька (0)	0
	Полтавська (13)	7, 30, 45, 99, 109, 216, 223, 260, 328, 341, 363, 476, 737
	Решитилівська (7)	5, 25, 60, 67, 174, 187, 502
	Великорублівська	0
	Новоселівська (1)	323
	Опішнянська (0)	0
	Зіньківська (4)	269, 270, 362, 625
Оржицька (6 договорів)		63, 139, 182, 183, 193, 194,
	Оболонська (2)	3, 26
	Хорольська (2)	230, 344
	Лубенська (1)	22
	Новоржицька (3)	139, 182, 183
	Гребенківська (2)	146, 36
	Драбівська, Черкаської області (0)	0
	Зорівська, Черкаської області (3)	291, 556, 695
	Чорнобаївська, Черкаської області (0)	0
Миргородська (4)		21, 114, 701, 780
	Лубенська (1)	22
	Комишанська (0)	0
	Великосорочинська (0)	0
	Гоголівська (0)	0
	Великобагачанська (0)	0
	Хорольська (2)	230, 344
	Ромоданівська (0)	0
Сенчанська (0)		0
	Лохвицька (13)	6, 62, 68, 101, 116, 162, 205, 221, 222, 348, 390, 445, 515
	Чонухинська (2)	24, 35
	Лубенська (1)	22
	Комишнянська (0)	0
Лубенська (1)		22
	Новооржицька (3)	182, 183, 139

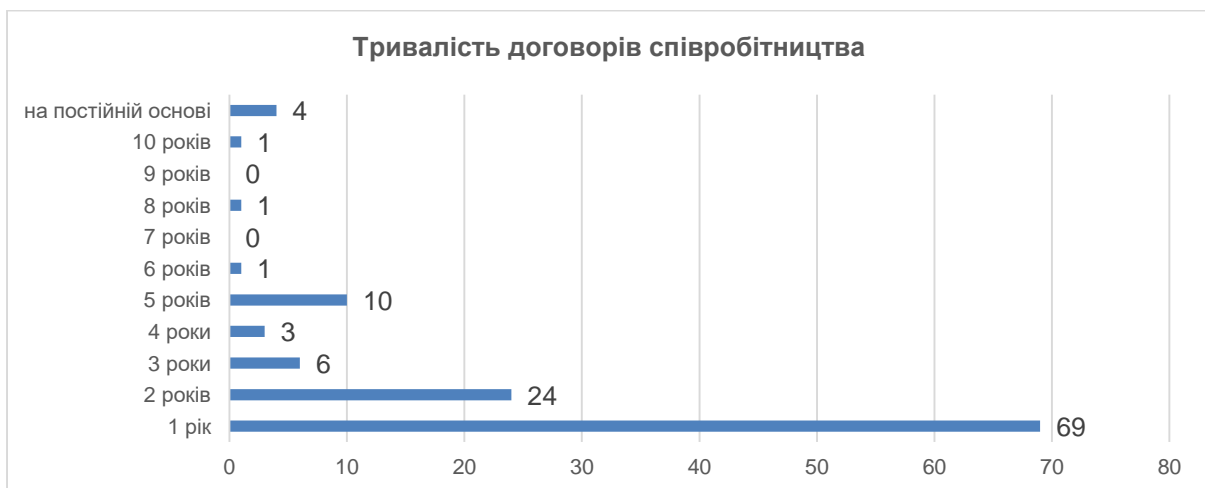

Чонухинська (2)	24, 35
Комишанська (0)	0
Сенчанська (0)	0
Миргородська (4)	21, 114, 701, 780
Ромоданівська (0)	0
Хорольська (2)	230, 344
Оржицька (4)	63, 139, 193, 194

Щодо строків укладених договорів, на **діаграмах** нижче помітно різну активність громад та інтенсивність укладання договорів співробітництва по роках. Так, найбільш активними громади були в 2018 році (в цьому ж році було прийнято нову регіональну програму із закладанням мотиваційних заходів по підтримці та розвитку міжмуниципальної співпраці, про яку мова йдеться нижче по тексту).

При цьому, десять (10) договорів з реєстру діють і в 2022 році, чотири (4) на постійній основі та ще по одному договори діють до 2024, 2025 та 2026 років відповідно, та два (2) – у 2013 році. Ці договори більш тривалого періоду реалізації повинні підлягати більш ретельному вивченню, щоб зробити висновки по їх актуальності, а можливо по необхідності трансформації в період, коли суб'єкти їх підписання можливо вже стали об'єднані однією територіальною громадою.

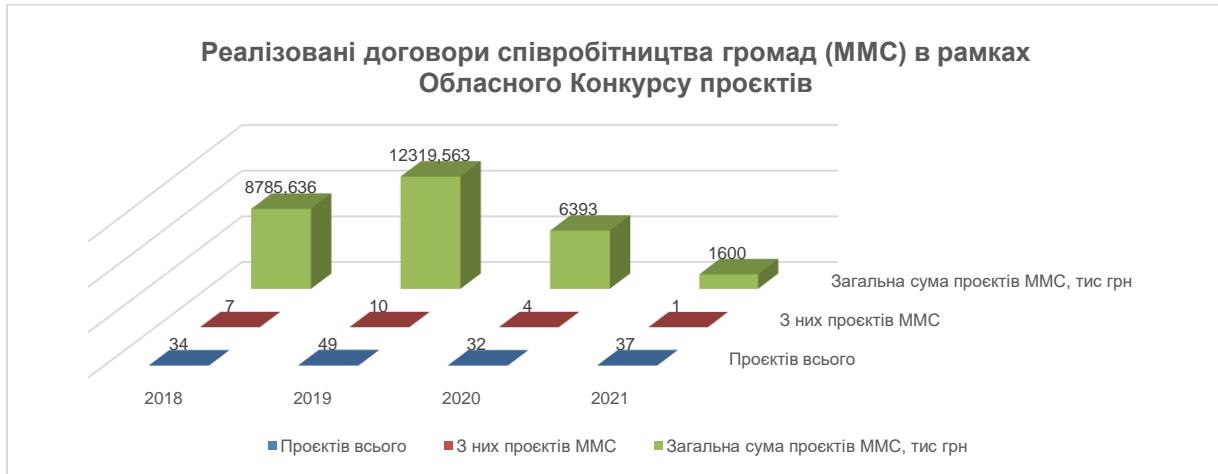

Таким чином, договори, які не втратили свій період реалізації, підлягають більш ретельному вивченню та актуалізації в умовах змін територіального розподілу під час децентралізації. Слід зазначити, що тривалість договорів більша за напрямком співпраці, пов'язаними з передачею повноважень управління та спільного утримання різних об'єктів соціальної та комунальної інфраструктури. Термін дії наявних договорів співпраці зазначений нижче на *діаграмі*.

Слід відзначити, що в Полтавській області з 2015 року відповідно до Обласного Конкурсу проектів розвитку територіальних громад підтримується окрема категорія проектів саме співробітництва громад, хоча сам конкурсний механізм підтримки проектів розвитку громад в Полтавській області було започатковано ще в 2010 році. Це стало можливим завдяки розумінню обласною владою необхідності створення механізмів стимулювання напрямку співпраці громад ще до вступу в дію нового Закону України «Про співробітництво територіальних громад» та завдяки співпраці з міжнародними донорами, які підтримували запровадження нового Закону та надавали окремі стимули у вигляді спів фінансування проектів співпраці територіальних громад, розуміючи обмеженість бюджетних коштів на всіх рівнях на фінансування ініціатив підтримки та розвитку громад. В той час і було запроваджено аналогічну конкурсну підтримку проектів співробітництва і на рівні держави через відповідне Міністерство, яке у теперішній час змінило назву на Міністерство розвитку громад та територій України. Конкурси стали не тільки дієвим інструментом підтримки місцевих ініціатив, але й гарним прикладом розвитку публічно-приватного партнерства, налагодження ефективної співпраці органів влади усіх рівнів у Полтавській області, міжнародних донорських установ, громадських організацій, бізнесу щодо вирішення найбільш актуальних питань місцевого розвитку спільно об'єднуючи зусилля.

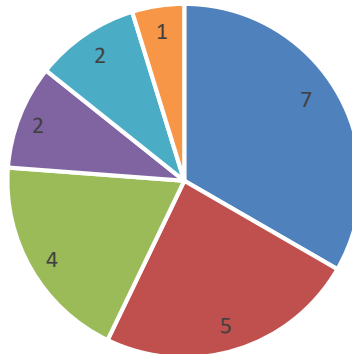
Частка проєктів співробітництва територіальних громад в загальному бюджеті Конкурсу щорічно різниться, як наведено на **діаграмі** вище. Ця частка складає невеличкий відсоток – від 0,3 до 5 відсотків в період запровадження таких щорічних обласних конкурсів з 2018 по 2021 роки.

Загалом за ці чотири роки 2018-2021, подані проєкти стосувались декількох сфер, що показано також на **діаграмі** вище. Більш популярною залишалась сфера створення безпечного та комфортного середовища, що включала проєкти закупівлі обладнання та встановлення систем відеоспостереження, розбудови нових пожежних станцій та центрів безпеки, створення безпечних місць для відпочинку дітей та дорослих, у тому числі літніх таборів, пляжних та паркових зон.

Найменш популярними та затратними залишились проєкти сфери поліпшення екологічної інфраструктури та зменшення ризику виникнення техногенних катастроф, до якої відносились проєкти закупівлі обладнання та побудови майданчиків збору сміття, облаштування сміттєзвалищ, створення логістичної інфраструктури та ефективного поводження твердими побутовими відходами (ТПВ), очистки прибережних зон відпочинку та створення паркових зон з висадкою зелених насаджень. А також проєкти, пов'язані з новими цифровими, ІТ-технологіями.

Розподіл проєктів обласного Конкурсу по сферам з 2018 по 2021 роки

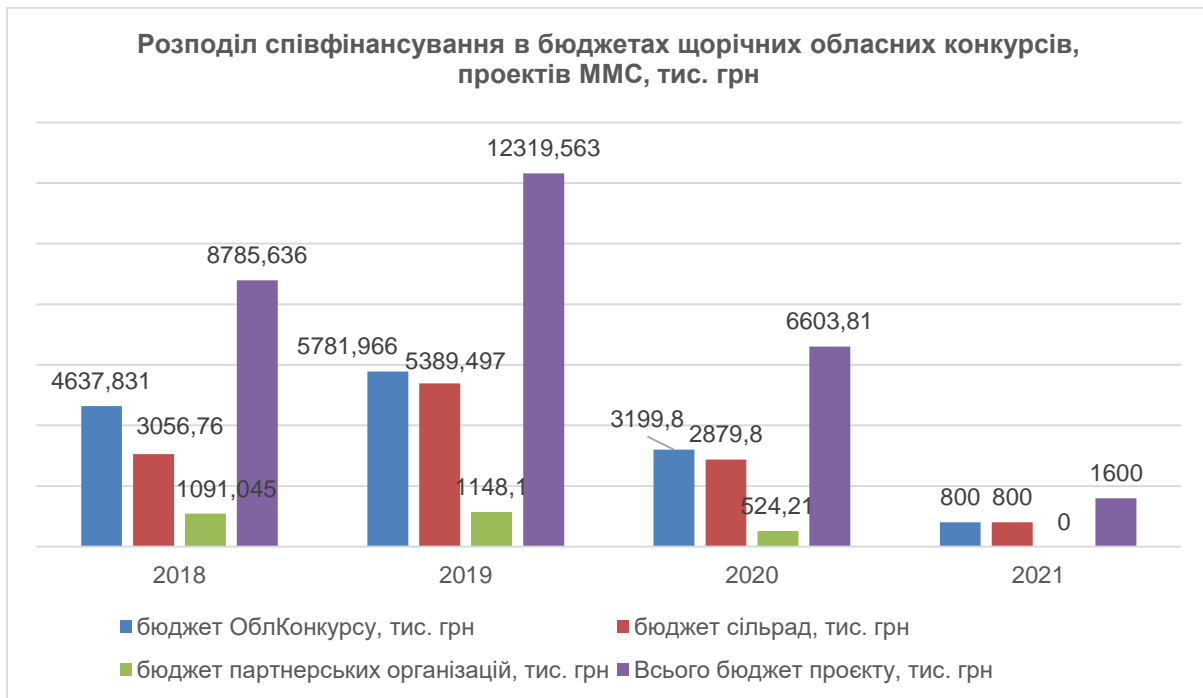

- Створення безпечного та комфортного середовища
- Адміністративні та муніципальні послуги
- Впровадження енергоефективних технологій на об'єктах соціально-гуманітарної сфери
- Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інших сучасних технологій муніципального менеджменту
- Поліпшення екологічної інфраструктури, зменшення ризику виникнення природних та техногенних катастроф
- Освітнє, наукове та інформаційне забезпечення розвитку місцевого самоврядування

Що стосується співфінансування на проєкти співробітництва громад, кошти обласного бюджету складала не більше ніж 50 відсотків від загальної вартості проєкту, решту – повинні були забезпечити суб'єкти співробітництва за рахунок місцевих бюджетів та популярними залишались внески партнерів – громадських організацій, які мали змогу фандрейзити, як за рахунок місцевих благодійників та членських внесків, так і за рахунок залучення міжнародної технічної допомоги на проєкти співробітництва міжнародними донорськими структурами.

Відповідно до профінансованих проєктів, максимальна сума на співфінансування одного проєкту співпраці з громад з обласного бюджету складала не більш ніж 800 тис. грн.

Слід також зазначити, що фінансування проєктів, як і їх кількість значно впала, в порівнянні з 2015-2018 роками, бо пропав додатковий стимул і специфічна експертна, менторська підтримка провідного на той час з питань міжмуніципальної співпраці Проєкту GIZ «Реформа управління на сході України», тільки завдяки якому в період 2015-2017 роки в Полтавській області було розроблено та профінансовано 34 проєкти ММС, які стали переможцями конкурсу та отримали співфінансування з обласного бюджету понад 16 млн грн. До їх впровадження були залучені громади з 20 районів Полтавської області. Більшість з них мала офіційно зареєстровані проєкти співробітництва територіальних громад. Найбільш популярними сферами для реалізації спільних проєктів територіальних громад в рамках конкурсу були ті, що вирішували питання житлово-комунального господарства, поводження з твердими побутовими відходами, медицини, пожежної охорони, освіти, ремонту доріг, тощо.

Не дивно, що регіональну політику Полтавської області в сфері розвитку проектів співробітництва територіальних громад визнано кращою на загальнодержавному рівні, про що свідчить спеціальна відзнака Полтавської обласної ради від Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України за кращі «Практики розвитку регіонів та громад, засновані на власних стратегіях та ресурсах» у 2017 році. В області існував комплексний обласний конкурс проектів, з окремим цього пріоритетом – співробітництво громад. Рішенням другого пленарного засідання вісімнадцятої сесії обласної ради сьомого скликання від 22 грудня 2017 № 598 запроваджувалась «Програма розвитку місцевого самоврядування у Полтавській області на 2018-2020 роки». Програма була затверджена відповідно операційної цілі Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2020 року – «1.4. Створення ефективної системи самоврядування та соціальної активності населення». Програмою передбачалось активізувати та мотивувати громади до співробітництва, досягти мети Програми через виконання завдань, направлених на:

- розвиток кадрового потенціалу та підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад;
- підвищення активності жителів територіальних громад Полтавської області;
- проведення обласного конкурсу проектів розвитку територіальних громад Полтавської області;
- створення Фонду розвитку територій Полтавської області;
- організацію громадських та соціальних заходів;
- підтримку творчої інтелігенції, учнівської та студентської молоді, відзначення професійних досягнень мешканців області;
- забезпечення майнових засад місцевого самоврядування, підвищення ефективності використання та збереження майна спільної власності територіальних громад області;
- утримання в належному санітарно-технічному стані, забезпечення охороною, протипожежною безпекою, антитерористичними заходами адміністративних будівель за адресами: вул. Соборності, 45, вул. Зигіна, 1, вул. Європейська, 49 у м. Полтава;
- забезпечення виконання Комунальним автотранспортним підприємством обласної ради делегованих повноважень обласною радою обласній державній адміністрації та її структурним підрозділам, надання послуг підприємствам, установам та організаціям

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

органів державної влади та місцевого самоврядування, виконання заходів регіонального значення, забезпечення раціонального використання та збереження основних засобів, надання технічної допомоги і послуг для потреб антитерористичної операції.

Таким чином, співробітництво територіальних громад на Полтавщині стало частиною системної державної політики на обласному рівні та додатковим системним стимулом підтримки та розвитку співробітництва громад. Однак, таке прийняття на всіх рівнях взаємоузгоджених документів не вирішувало проблему пришвидшення термінів виділення бюджетних коштів для реалізації проєктів ММС, які часто залежали від сезонності робіт та закупівель, по яким іноді виникали проблеми з проведенням тендерів в установлені строки з першої спроби. Бували випадки (Миргородська територіальна громада, наприклад), коли двічі тендер не відбувався та проєкт реалізовувався зі зменшеним бюджетом, по причині того, що кошти обласного бюджету були не перехідні на наступний рік. Також кошти обласного бюджету виділялися одночасно, а частіше після виділення коштів місцевих бюджетів та партнерських організацій, що також не пришвидшувало початок реалізації проєктів. Таким чином, деякі проєкти так і не були реалізовані в повному обсязі, тим більш, коли попадали в строки зміни керівництва або трансформації громад під час реформи децентралізації, і тому так і залишались не реалізованими по причині втрати своєї актуальності, а іноді і не прийнятності цих ініціатив попередньої влади.

Тому, при реалізації подібного роду політик органів державної влади, ключовим залишається умова спадковості дій попередньої влади, чіткості та одночасності узгодження дій всім учасниками міжмуниципальної співпраці, швидка та професійна підготовка до відповідних бюрократичних процедур спеціалістів в громадах за напрямками співпраці, а також створення можливого окремого суб'єкту отримання бюджетів конкурсів та фінансування проєктів у вигляді специфічних муніципальних центрів або агентств регіонального/міжмуниципального розвитку/співпраці.

Відповідно **діаграм вище** можна припустити, що договори співробітництва, укладені в період до закінчення процесу формування ОТГ, втратили свою чинність, але заходи передбачені відповідно цих договорів були відпрацьовані. Досвід таких громад необхідно вивчати та розповсюджувати серед інших ще й тому, що в них є певна сталість та системність, досвід напрацювань співпраці.

Наведемо деякі приклади договорів співпраці по громадам, що стали партнерами Проєкту ГОВЕРЛА, так:

в Миргородській ОТГ:

- створена на працює комплексна система поводження з твердими побутовими відходами з 2015. Початок був покладений Міжмуниципальним проєктом «Створення комплексної системи поводження з твердими побутовими відходами у Миргородському районі Полтавської області» (м. Миргород, села Білики, Вовнянка, Гаркушинці, Петрівці, Шахворостівка, Ярмаки), який було профінансовано 2015-2016 року за рахунок ДФРР;
- розроблена та реалізується стратегія сталого розвитку миргородського субрегіону на 2017-2026 роки. Так в 2021 році результатом стала реалізація відповідного проєкту «Придбання мобільного сортувального комплексу для поліпшення екологічної інфраструктури Миргородської громади, в рамках Обласного Конкурсу проєктів на загальну суму 1 163,16 тис. грн. За результатами проєкту придбано: мобільну сортувальну лінію; конвеєр для транспортування ТПВ; 3 контейнери для ТПВ; придбано контейнери для роздільного збору сміття в 7 навчальних закладів міста;
- налагоджується система управління та забезпечення роботи місцевої пожежної охорони в рамках договору співробітництва 2021-2022 років. Так процес тільки триває на виконання рішення Колегії Головного управління та з метою забезпечення пожежної безпеки на територіях та об'єктах територіальних громад Миргородського району, забезпечення гасіння пожеж та реагування на надзвичайні ситуації та події, керівництвом Миргородського районного управління проводиться відповідна робота з керівниками

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

територіальних громад щодо утворення підрозділів місцевої та добровільної пожежної охорони. 29.04.2022 цю тему було обговорено під час робочої зустрічі міського голови (С. Соломаха) із заступниками Миргородського районного управління ДСНС та підготовлено відповідний проєкт рішення щодо створення добровільної пожежної охорони, проєкти зразків заяв громадян та відповідний проєкт положень про ДПО.

в Лубенській ОТГ:

- договір співробітництва щодо будівництва полігону твердих побутових відходів для с. Засулля Лубенського району Полтавської області, що передбачав реалізацію спільного проєкту з координацією діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів втратив свою актуальність та реалізація проєкту поки не завершено, але діяльність громади щодо досягнення цілей проєкту перебуває трансформації. Так, 17 лютого 2022 року прийнято рішення міськради про внесення змін до Екологічної програми Лубенської територіальної громади на 2021-2023 роки, затвердженої рішенням Лубенської міської ради від 18 лютого 2021 року (зі змінами), керуючись статтею 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», якою передбачено в 2022-2023 роках: придбання сміттєвоза з системою змінних кузовів (2000 тис. грн); ридбання великогабаритних контейнерів «човник» об'ємом 7-8м³ (500 тис. грн); коригування проєктнокошторисної документації «Будівництво полігону твердих побутових відходів для с. Засулля Лубенського району Полтавської області» (коригування), в тому числі проведення процедури з оцінки впливу на довкілля» (350 тис грн);

в Оржицькій ОТГ:

- спільний проєкт «Чистота населеного пункту – чистота природи – чистота душі» було завершено в 2016 році (аде інформації про його результати у відкритих джерелах не знайдено);
- спільного проєкту «Спільна мета – чисте довкілля», який повинен був розпочатися в 2018 та закінчитися в 2023 році. Стан виконання проєкту потребує уточнення. Та хоча інформації про результати його реалізації у відкритих джерелах не знайдено, але акція в громаді має щорічний характер та передбачає низку заходів, які затверджують щорічно розпорядженнями громади. Так наприклад від 06.04.2022 № 28 затверджено «План заходів з проведення щорічної акції «За чисте довкілля» озеленення, чистоти, благоустрою території сільської ради» відповідно якого в квітні поточного року передбачені наступні заходи: впорядкування територій підприємств, організацій, установ, прилеглих до них територій, прибудинкових територій, вулиць населених пунктів; впорядкування центральних вулиць, місць відпочинку шляхом проведення загально сільських суботників; впорядкування пам'ятників, меморіалів, парків громади; впорядкування сільських стадіонів, спортивних майданчиків територіальної громади; посадка лісу в лісництвах; ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ; розчистка кладовищ, узбіччя доріг від порослі, старих, перерослих дерев. Ці заходи носять організаційний характер без затвердженого цільового фінансування з бюджету;
- Центр безпеки в с. Круподеринці відповідно договору про спільну реалізацію проєкту реалізація якого передбачалась у термін з 2018 по 2022 роки, між іншим все ж такі відбулася, так як Центр у вигляді нової поліцейської станції, як повідомляється у відкритих джерелах відкрився 17 лютого 2022 в Оржицькій територіальній громаді та окрім Круподеринців поліцейський офіцер громади тепер обслуговуватиме близько 6 тисяч населення у 5 селах громади, серед яких: Яблунове, Савинці, Чевельча, Сазонівка, Денисівка;

в Диканській ОТГ:

- договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проєкту «Капітальний ремонт покрівлі будівлі Балясненської загальноосвітньої школи I-III ступенів

Диканської районної ради Полтавської області» мав завершитися в 2017 році, але проєкт здається не був реалізованим, так як інформації про його результати не знайдено у відкритих джерелах.

Витяг з реєстру договорів громад-пілотів Проєкту ГОВЕРА

№ в реєстрі	Назва договору	Дата внесення договору про співробітництво до реєстру	Дата і номер договору про співробітництво	Найменування суб'єктів співробітництва, їх місцезнаходження, контактні дані (телефон, факс, електронна пошта)	Найменування суб'єкта співробітництва, відповідального за подання звітів про виконання договору про співробітництво, його місцезнаходження, контакти (тел. факс, ел.пошта)	Форма співробітництва	Строки дії договору про співробітництво
Миргородська ОТГ							
21	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проєктів «Створення комплексної системи поводження з твердими побутовими відходами у Миргородському районі Полтавської області»	10.09.2015	31.08.2015 б/н	Миргородська міська рада м. Миргород, вул. Незалежності, 17, Полтавська обл. тел. (05355) 5-25-01 Біликівська сільська рада с. Білики, вул. Борисенка, 4, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-03-31 Вовнянська сільська рада с. Вовнянка, вул. Миру, 2, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-20-42 Гаркушинська сільська рада с. Гаркушинці, вул. Перемоги, 4-а, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-05-42 Петрівцівська сільська рада с. Петрівці, вул. Першотравнева, 48, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-25-86 Шахворостівська сільська рада с. Трудолюб, вул. Першотравнева, 8, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-35-31 Ярмківська сільська рада с. Ярмаки, вул. Перемоги, 12, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-30-31 Зубівська сільська рада с. Зубівка, вул. Леніна, 2, Миргородський р-н, Полтавська обл. тел. (05355) 3-50-31	Миргородська міська рада (м. Миргород, вул. Незалежності, 17, Полтавська обл. тел. (05355) 5-25-01)	Реалізація спільних проєктів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	з 31.08.2015
114	Договір щодо розробки та реалізації стратегії сталого розвитку миргородського субрегіону на 2017-2026 роки	14.12.2017	20.11.2017	Миргородська міська рада м. Миргород, вул. Незалежності, 17, Полтавська обл., тел. (05355)) 5-20-42,5-25-01, Вовнянська сільська рада с. Вовнянка, вул. Миру, 2, Миргородський р-н, Полтавська обл., Гаркушинська сільська рада с. Гаркушинці, вул. Перемоги, 4 а Миргородський р-н, Полтавська обл., Дібрівська сільська рада с. Дібрівка, вул. Кіннозаводська, 2, Миргородський р-н, Полтавська обл., Зубівська сільська рада с. Зубівка, вул. Миру, 2, Миргородський р-н, Полтавська обл., Петрівцівська сільська рада с. Петрівці, вул. Центральна, 48, Миргородський р-	Миргородська міська рада (м. Миргород, вул. Незалежності, 17, Полтавська обл., тел. (05355) 5-20-42, 5-25-01)	Реалізації заходів, координації діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період наявних ресурсів задля досягнення спільної мети – успішної розробки та реалізації Стратегії	з 20.11.2017 до 31.12.2026

				н, Полтавська обл., Попівська сільська рада с. Попівка, вул. Центральна, 107, Миргородський р-н, Полтавська обл., Слобідська сільська рада с. Слобідка, вул. Молодіжна, 33, Миргородський р-н, Полтавська обл., Хомуцька сільська рада с. Хомуць, вул.Шевченка, 12, Миргородський р-н, Полтавська обл., Шахворостівська сільська рада с. Трудолуб, вул. Першотравнева, 8, Миргородський р-н, Полтавська обл., Ярмаківська сільська рада с. Ярмаки, вул. Перемоги, 12, Миргородський р-н, Полтавська обл.			
701	Договір про співробітництво територіальних громад у формі делегування виконання окремих завдань, щодо забезпечення місцевої пожежної охорони	03.06.2021	01.02.2021	Комишнянська селищна рада, смт. Комишня, вул. Миру, 84, Миргородський р-н, Полтавська обл., тел. (05355) 361-43, 361-77, Великосорочинська сільська рада с. Великі сорочинці, вул. Гоголя, 26, Миргородський р-н, Полтавська обл.	Комишнянська селищна рада смт. Комишня, вул. Миру, 84, Миргородський р-н, Полтавська обл., тел. (05355) 361-43, 361-77	Делегування виконання окремих завдань з передачею відповідних ресурсів	3 01.06.2021 до 31.12.2022
780	Договір про співробітництво територіальних громад у формі делегування виконання окремих завдань	10.01.2022	29.12.2021	Ромоданівська селищна рад смт. Ромодан, вул. Шевченка, 14, Миргородський р-н, Полтавська обл., тел. (05355) 34434, 34442, 34439, Миргородська міська рада м. Миргород, вул. Незалежності, 17, Миргородський р-н, Полтавська обл.	Ромоданівська селищна рад смт. Ромодан, вул. Шевченка, 14, Миргородський р-н, Полтавська обл., тел. (05355) 34434, 34442, 34439	Делегування виконання окремих завдань з передачею відповідних ресурсів	3 01.01.2022 до 31.12.2022
Сенчанська ОТГ							
-	--	-	-	-	--	-	-
Лубенська ОТГ							
22	Договір про співробітництво територіальних громад в частині реалізації спільного проекту «Будівництво полігону твердих побутових відходів для с. Засулля Лубенського району Полтавської області»	16.09.2015	28.08.2015 б/н	Засульська сільська рада с. Засулля, вул. Комсомольська, 78, Лубенський р-н, Полтавська обл. тел. (05361) 53-0-26 Войнихівська сільська рада с. Войниха, вул. Молодіжна, 1, Лубенський р-н, Полтавська обл. тел. (05361) 94-6-31 Шершнівська сільська рада с. Шершнівка, пров. Набережної, 10А, Лубенський р-н, Полтавська обл. тел. (05361) 93-5-31	Засульська сільська рада (с. Засулля, вул. Комсомольська, 78, Лубенський р-н, Полтавська обл. тел. (05361) 53-0-26)	Реалізація спільного проекту, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	01.01.2016 – 28.08.2018

Оржицька ОТГ							
63	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Чистота населеного пункту – чистота природи – чистота душі»	14.12.2016	29.11.2016	Оржицька селищна рада смт. Оржиця, вул. Центральна, 21, Полтавська обл. тел. (05357)914-75 Зарізька сільська рада с. Заріг, вул. Миру, 160, Полтавська обл. тел. (05357) 973-31 Онішківська сільська рада с. Онішки, вул. Центральна, 25, Полтавська обл. тел. (05357) 966-49	Оржицька селищна рада (сmt. Оржиця, вул. Центральна, 21, Полтавська обл. тел. (05357)914-75)	Реалізація спільного проекту, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 29.11. 2016
193	Договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту «Центр безпеки громади»	26.06.2018	05.06.2018	Круподеринська сільська рада с. Круподеринці, вул. Центральна, 75, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-35-41, Денисівська сільська рада с. Денисівка, вул. Шкільна, 25, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-36-21, Савинська сільська рада с. Савинці, вул. Бабака, 5, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-96-86, Сазонівська сільська рада с. Сазонівка, вул. Центральна, 3, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-97-22, Чевельчанська сільська рада с. Чевельча, вул. Центральна, 49, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-37-89, Яблунівська сільська рада с. Яблуневе, вул. Центральна, 60а, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-65-31	Круподеринська сільська рада (с. Круподеринці, вул. Центральна, 75, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-35-41)	Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	3 15.06. 2018 упрод овж 5 років
194	Договір про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності «Круподеринської місцевої пожежної охорони»	26.06.2018	05.06.2018	Круподеринська сільська рада с. Круподеринці, вул. Центральна, 75, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-35-41, Денисівська сільська рада с. Денисівка, вул. Шкільна, 25, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-36-21, Савинська сільська рада с. Савинці, вул. Бабака, 5, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-96-86, Сазонівська сільська рада с. Сазонівка, вул. Центральна, 3, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-97-22, Чевельчанська сільська рада с. Чевельча, вул. Центральна, 49, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-37-89, Яблунівська сільська рада с. Яблуневе, вул. Центральна, 60а, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-65-31	Круподеринська сільська рада (с. Круподеринці, вул. Центральна, 75, Оржицький р-н, Полтавська обл., тел. (05357) 9-35-41)	Спільне і узгоджене співробітництво у формі спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ або організацій спільної власності – інфраструктурних об'єктів	3 15.06. 2018
Диканська ОТГ							
64	Договір про співробітництво територіальних громад у	14.12.2016	01.12.2016	Андріївська сільська рада с. Андріївка, Диканський р-н, Полтавська обл. Балясенська сільська рада с. Балясне, вул. Спортивна, 19 б, Диканський р-н,	Балясенська сільська рада (с. Балясне, вул. Спортивна, 19 б,	Реалізація спільного проекту, що передбачає координацію	3 01.12. 2016 упрод овж 1-

формі реалізації спільного проекту «Капітальний ремонт покрівлі будівлі Балясенсько ї загальноосвітньої школи I-III ступенів Диканської районної ради Полтавської області»			Полтавська обл. тел.(05322) 922-42 Нелюбівська сільська рада с. Нелюбівка, Диканський р-н, Полтавська обл.	Диканський р-н, Полтавська обл. тел.(05322) 922-42)	діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	го року,
--	--	--	--	---	--	----------

Слід зазначити, що вищевказані договори були зареєстровані в Міністерстві розвитку громад та територій України, та це не означає, що додатково не реалізовувались проекти, які мали міжмуніципальну ознаку та отримували фінансування за рахунок інших джерел, обласних конкурсів, донорських організацій, державно-приватного партнерства, тощо. Тому, для більш чіткої картини, облік, моніторинг та звітність по всіх договорах за ознакою співробітництва має вести сама ОТГ для більш ефективного аналізу наявної та можливої співпраці, інформація по яких повинна бути публічною. Можливо все ж таки актуальним буде розгляд питання між зацікавленими сторонами стимулювання процесів співробітництва щодо створення окремої національної цифрової платформи з кабінетами для громад та для їх відповідальних за збір та узагальнення даних співробітництва, здійснення обліку, моніторингу та звітності через ІТ-технології. Це дозволить накопичувати архіви та аналітичні дані в сфері співробітництва територіальних громад на прозорій інноваційній та інклюзивній основі.

➤ **ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.**

- Полтавська область продовжує бути лідером серед інших областей України по договорам співробітництва громад. 119 договорів по Полтавській області зафіксовано в реєстрі Міністерства розвитку громад та територій України із загальної кількості 842 зареєстрованих договорів по Україні станом на 25.04.2022 року.
- 9-ть договорів зі 119 по Полтавській області відносяться до територій громад-пілотів Проєкту ГОВЕРЛА, що свідчить про наявність у спеціалістів громад досвіду ініціювання, підготовки та реалізації документів співробітництва (Миргородська, Лубенська, Оржицька, Диканська, крім Сенчанської). При цьому Миргородська та Оржицька громади мають помітні результати такої співпраці в питаннях поводження твердими побутовими відходами, створення центрів безпеки та пожежних станцій, що може бути використано як позитивний досвід досягнень співпраці в певних сферах для інших громад.
- Більш популярною та короткостроковою з існуючих 5-ти форм співробітництва громад (78 договорів зі 119-ти) залишається форма реалізації спільних проєктів, яка передбачає швидку координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних короткотривалих заходів та закупівель. Ця форма є більш поширеною, бо вона простіша в об'єднанні зусиль для закупівлі товарів та послуг. Ця форма дозволяє швидко закупити обладнання або відремонтувати приміщення, таким чином зорганізувавши процеси надання послуг в більш комфортних умовах населенню територій декількох суб'єктів співробітництва.
- Спостерігається низька затребуваність інших форм співробітництва, а саме:
 - делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

- реалізації спільних проєктів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;
 - утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів;
 - утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень;
- і можна припустити, що це відбувається через:
- брак кадрів та складну і тривалу процедуру організації самого співробітництва та витрачання для цього більшого часу;
 - неготовність передавати власні бюджетні кошти іншим та брак довіри до цих процесів,
 - невмінням стратегічно мислити та розробляти на рівні громади важливі політики, процедури, а також низький рівень розуміння спільної співпраці та планування спільного розвитку за певними сферами,
 - ризики та непристосованість (невміння) працювати з депутатами в період початку виборчого періоду (або при зміні ключових посадовців);
 - невміння налагодити діалог та підготувати обґрунтовану аналітику для можливої співпраці з іншими громадами;
 - можливо слабкий рівень підготовки кадрів, або взагалі відсутність спеціалістів з високим володінням та культурою аналізу, діалогу, інклюзивності для ініціювання та організації процесів співробітництва.
- Незважаючи на те, що громади Полтавської області апробували всі форми співробітництва, а відповідно мають досвід та кадровий потенціал, все ж спостерігається низька кількість наявних договорів співробітництва в громадах-сусідах громад-партнерів Проєкту ГОВЕРЛА. З наявних 35 громад-сусідів, 17 громад зовсім не мають досвіду співробітництва. Тому, пропонується провести відповідну просвітницьку роботу спільно з громадами-сусідами та ряд воркшопів для визначення майбутніх спільних сфер для співпраці, покращення діалогу та взаєморозуміння з питань можливого співробітництва та розбудови спільних міжмуніципальних стратегій співпраці з послідуною розробкою відповідних програм співпраці зі стимулюючими фінансовими механізмами на різних рівнях.
- Дані реєстру Міністерства розвитку громад та територій України не дають повної картини стану ефективності та реалізації договорів співпраці громад. Має сенс розглянути питання ведення реєстрів та обліку проєктів співробітництва на окремо розробленій та зручній для використання онлайн-платформі, з автоматичною складовою аналітичних даних, що спростить та зробить доступним для розуміння систему обліку виконання договорів, дозволить отримувати поточну аналітику автоматично в цифровому форматі.
- Класичною спробою замислитися громадам над соціально-економічним ефектом від спільної співпраці та певним мотиваційним ресурсом на рівні Полтавської області залишається Обласний Конкурс проєктів розвитку територіальних громад, який публічно представлено зручно веб платформою, яка дозволяє вести певний публічний облік даних по проєктам співпраці громад в цікавій та зрозумілій формі. Веб-платформа «Smart Region Полтавської області <https://smartregion.pl.ua/> дозволяє накопичувати документи співпраці та стану їх реалізації, відповідні рішення та розпорядження, тоб то частково вирішує питання публічного обліку, звітності та моніторингу даних по проєктах співпраці громад області. Також на прикладі Полтавської області чітко прослідковується взаємозв'язок політик області через визначення пріоритетів розвитку та підтримки співпраці громад на рівні Стратегії області, відповідної регіональної програми та її заходів, куди включено і конкурсний механізм підтримки ініціатив співробітництва громад за відповідним пріоритетом.

- Співробітництво громад необхідно зробити пріоритетною складовою будь-яких конкурсів та існуючих мотиваційних механізмів підтримки громад на всіх рівнях та усіх сферах соціально-економічного розвитку, як наскрізну складову.
- На підставі аналізу наявної інформації, можна зробити припущення щодо причин невикористання механізмів співпраці. Такими можуть бути наступні:
 - об'єднані територіальні громади зайняті формуванням та відточенням власних типових структур управління, які базуються на відсутності культури аналізу ефективності прийняття рішень та міжмуніципальної співпраці. Тобто кожна громада дбає про власну управлінську інфраструктуру, але при її створенні до кінця не усвідомлює важливості економічного та соціального ефекту;
 - відсутність діалогу між громадами, низький рівень соціальної єдності та розуміння рівня взаємодії через інструменти співпраці, конкуренція та неготовність забезпечення прозорості та тривалої співпраці з делегуванням повноважень для забезпечення більшого соціально-економічного ефекту;
 - відсутність мотивації та державних стимулів у вигляді конкурсів на різному рівні та за секторальним принципом, а також ж рейтингвання громад, що може заважати у співпраці та націлювати на підвищення рівня конкуренції між громадами створювати аналогічні структури, замість однієї ефективної, прагнення створити саме власні самодостатні кращі громади зі всіма видами послуг, замість можливої спільної та більш ефективної кооперації з сусідніми громадами;
 - відсутність знань щодо політик сусідства, що призводить для того, щоб сусідні громади не знають пріоритет одна одної та як наслідок не можуть знайти спільну проблему щоб об'єднатися та вирішити її через спільні механізми співробітництва;
 - рішучість для більш швидких та простих механізмів реалізації спільних проєктів, у порівнянні з більш довготривалими та коштовними з точки зору реалізації співробітництва;
 - невміння стратегічно планувати співробітництво та узгоджувати його пріоритети в місцевих стратегіях та програмах.
- Дані по існуючим договорам співробітництва територіальних громад, виконання яких не завершилось до процесу їх об'єднання, втратили свою актуальність, тому результати по їх виконанню слід більш ретельно вивчити на рівні громад та внести відповідні зміни в національний реєстр (останній пункт приміток в загальній таблиці даних).
- Для територіальних громад та майбутнього виявлення сфер їх спільних інтересів, через організацію спеціального формату подій, винести такі складні та актуальні теми в умовах воєнного часу, враховуючі збільшення притока переселенців (біля 200 тис. осіб тільки зареєстрованих в Полтавській області), яких можна розглядати, як інвестицію для організації нових соціально-економічних процесів і проєктів за наступними напрямками співпраці:
 - створення та утримання центрів по координації роботи з переселенцями, з системами, що спрощують їх облік та потреби, а також надання муніципальних послуг для їх обслуговування;
 - створення та утримання таборів тимчасового перебування та спільного утримання, шелтерів для постраждалих та тих, хто залишився без житла в результаті його руйнування або окупації територій, хоспісів та притулків для одиноких та інших незахищених верств населення;
 - проведення моніторингу наявності укриттів для населення в стані воєнного часу та системи координації розміщення в них людей з відповідним оснащенням для запобігання небезпеки руйнування, вогню, хімічних атак, тощо;
 - створення спільних бригад реагування на руйнування під час воєнних дій для швидкої допомоги постраждалим під завалами або під час пожеж в результаті обстрілів;
 - поведження з твердими побутовими відходами;
 - створення центрів безпеки громад;

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

- створення умов для організації додаткових робочих місць та зайнятості прибулим особам з числа переселенців з окремими програми стимулювання таких ініціатив на місцях.
- В Полтавській області не виявлено договорів співробітництва громад в сфері економічного розвитку. Можливо, громадам області необхідно ознайомитись з прикладами розбудови такого співробітництва в інших громадах, особливо, коли під час воєнного стану в області значно збільшилась кількість переміщених осіб та таким чином і значно збільшився інвестиційний кадровий потенціал. Однак, організація такого типу співробітництва повинна базуватися на дослідженні потенціалу переміщених осіб, їх потребах та можливостей залучення, адоптації в різних сферах соціально-економічного розвитку громад Полтавщини, враховуючі тенденції переміщення підприємств та підприємців. Задуматись над створенням нових сприятливих умов для релокованих бізнесів та розвитку підприємництва (можливо через створення пільгових податкових режимів територій пріоритетного розвитку, індустріальних парків та бізнес-інкубаторів, тощо).

Підготувала:

Ганна Борова, експерт з міжмуніципального співробітництва Проєкту ГОВЕРЛА.